[2024] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 189

ਅਨਿਲ ਮਿਸ਼ਰਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ ਆਫ ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ.

(2024 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1335)

01 ਮਾਰਚ 2024

[ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਂਡੈਂਸੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 4; ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 5-ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ' ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ (i) ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147,148,149,323 ਅਤੇ 364 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 147,148,149,364 ਗੈਰ-ਕੰਪਾਊਂਡੇਬਲ ਹੈ; (ii) ਐਫਆਈਆਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (iii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਸਨ - ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਯੋਜਿਤਃ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (i) ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2012) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 303 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ., ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਅਣਉਚਿਤ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ; ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਪੀੜ੍ਹਤ [2024] ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ; ਅਤੇ ਕੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਸਵਾਲਾਂ) ਦਾ ਉੱਤਰ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਪੀੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਅਤੇ ਉਲਟ ਸੀ[ਪੈਰਾ11 ਅਤੇ 12]।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, [2012] 8 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 753: (2012) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 303-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973; ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860

ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕਰਨਾ; ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤਾ; ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ; ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ-ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ; ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਉਲਟ; ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ; ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ; ਗੈਰ-ਸਮਝੌਤਾ ਯੋਗ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ: 2022 ਦੇ ਏ 482 ਨੰਬਰ. 38114 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 06.04.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2024 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1335

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ

ਕੋਨਾਰਕ ਤਿਆਗੀ, ਐੱਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਯਸ਼ਰਥ ਕਾਂਤ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਾਮਿਕਾ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਲ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਨਵਾਂਕ ਸ਼ੇਖਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲ ਸਿਨਹਾ, ਅਵਿਰਲ ਕਸ਼ਿਅਪ, ਐਡ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼
ਆਰਡਰ

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ("ਸੀਆਰਪੀਸੀ") ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ("ਹਾਈ ਕੋਰਟ") ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 06.04.2023 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ 'ਜਿਤੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ @ਸੰਜੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ("ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼")।

3. ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ 07.08.1999 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 364,147,148,149 ਅਤੇ 323 ਅਧੀਨ 1999 ਦੀ ਨੰਬਰ 966 ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। 2 ਤੋਂ 4 ("ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ") ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ (i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 5 ਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਰਾਈਫਲਾਂ, ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਅਤੇ (ii) ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 5 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ("ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ")

4. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 147,148,149,323 ਅਤੇ 364 ("ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ") ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਲ.ਡੀ. ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਜੂਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਤਿਰਵਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਨੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ (ਏ) 29.11.1999; ਅਤੇ (ਬੀ) 18.04.2000 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1999 ਦਾ 1265 ਅਤੇ 1999 ਦਾ 1264 ("ਸੰਮਨ ਆਰਡਰ")

5. ਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ (1) ਸੰਮਨ ਆਦੇਸ਼ ("ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ") ਅਤੇ (2) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ("ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ") ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 28.05.2010 ਦੇ ਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ (i) ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ (ii) ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ("ਪਹਿਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਰਡਰ") ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

6. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ (ਐੱਨ. ਬੀ. ਡਬਲਿਊ.) ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਰੂਖਾਬਾਦ ("ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ") ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ

ਮਿਤੀ 17.01.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। 28.09.2022 ਨੂੰ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਂਡੈਂਸੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ 28.09.2022 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 5 ("ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਐਗਰੀਮੈਂਟ") ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ("ਪਹਿਲੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਰਜ਼ੀ") ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 23.12.2022 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ 1 (ਇੱਕ) ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ("ਦੂਜਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਰਡਰ") ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

7. ਦੂਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਮਿਤੀ 23.01.2023 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ (i) ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147,148,149,323 ਅਤੇ 364 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 147,148,149,364 ਗੈਰ-ਕੰਪਾਊਂਡੇਬਲ ਹੈ; (ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (iii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ' ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ("ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਆਰਡਰ") ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
8. ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਆਰਡਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ (i) ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ("ਦੂਜੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਰਜ਼ੀ") ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ (ਜ਼) ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ "ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਸ ਨੰ. 2003 ਦਾ 1288, ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰ. 966 ਦੀ 1999 ਧਾਰਾ 364,147,148,149,323 I.P.C. ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਟਵਾਲੀ ਫਰੂਖਾਬਾਦਃ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੂਖਾਬਾਦ ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਰੂਖਾਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਤੀ 28-09-2022 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ' ਤੇ

ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੰ. 3 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 28-09-2022 ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 161 ਅਤੇ 164 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਕਾਫ਼ੀ ਦੋਸਤਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਕਾਪੀ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਨੁਲਗ 4 ਵਜੋਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ. ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਵਕੀਲ ਨਦੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 2014 ਲਾਅ ਸੂਟ (ਐਸਸੀ) 202, ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਡਿੰਪੇ ਗੁਜਰਾਲ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਜਰਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਸਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਗਾੜ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ।

ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

10. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 5 ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਪੀੜ੍ਹਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 5 ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼, ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

11. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (i) ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਲਈ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ; ਅਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2012) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 303 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ., ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

"

61. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 320 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਆਪਕ ਭਰਪੂਰਤਾ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (i) ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ (ii) ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹਤ

ਆਪਣਾ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਡਕੈਤੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ। ਭਾਵੇਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਜਾਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨਿੱਜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦਰਮਿਆਨ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਿਵਲ ਸੁਆਦ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਪਾਰਕ, ਵਿੱਤੀ, ਵਪਾਰਕ, ਸਿਵਲ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਦਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਆਦਿ। ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਵਾਦ ਜਿੱਥੇ ਗਲਤ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਜੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹਤ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਤੇ ਧੁੰਦਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹਤ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪੀੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਸਵਾਲਾਂ) ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ,

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ।

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਮੰਨੀ-ਪ੍ਰਮੰਨੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ (1) ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਅਤੇ (2) ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਪੀੜ੍ਹਤ ਸੀ; ਅਤੇ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਅਤੇ ਉਲਟ ਸੀ। (ਓਪਰ)
13. ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਾਰ ਕੇਸ ਨੰ. ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਸਾਲ 1999 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ, 2003 ਦੀ 1288 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

14. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨਃ
ਅਦੀਬਾ ਮੁਜਾਹਿਦ, ਹੋਨੀ। ਐਸੋਸੀਏਟ ਐਡੀਟਰ
(ਲਿਜ਼ ਮੈਥਿਊ, ਸੀਨੀਅਰ)

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾਃ
ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler